

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Ulusal Yetki Alanları Dışındaki Alanların Deniz Biyolojik Çeşitliliğinin Korunması ve Sürdürülebilir Kullanımı

SEREN ŞAHİN

EYLÜL 2024

Çalışmamızda ulusal yetki alanları dışındaki alanların deniz biyolojik çeşitliliğinin korunması ve sürdürülebilir kullanımı konusunu, biyolojik çeşitlilik ile ilgili yürütülen çalışmaların tarihsel süreci, BBNJ Anlaşması ve ilgili tanımlamalar, ulusal yetki alanı dışındaki alanlarda çevresel etki değerlendirmesi, deniz koruma alanları ve deniz genetik kaynakları çerçevesinde incelemiş bulunmaktayız. Bu kapsamda çalışmamızın birinci bölümünde, ulusal yetki alanı dışındaki alanlardaki biyolojik çeşitlilik ile ilgili yürütülen çalışmaların tarihsel sürecinden bahsettik ve bunu 2000 öncesi ve sonrası olarak iki başlığa ayırdık. 2000 öncesi dönemde Birleşmiş Milletler nezdinde kurulan organizasyonlardan, Gıda ve Tarım Örgütünden ve Uluslararası Doğayı Koruma Birliğinden bahsettik. 2000 sonrası dönemde ise BM Genel Kurulunun küresel politika sahası olarak rolünden, BBNJ Çalışma Grubundan ve BBNJ Anlaşmasından bahsettik. Sonrasında ise açık denizlerden, biyolojik çeşitlilikten, deniz genetik kaynakları ve deniz kirliliğinin tanımından ve deniz ekosisteminin mevcut durumundan bahsettik. Çalışmamızın ikinci bölümünde ise, ulusal yetki alanı dışındaki alanlarda çevresel etki değerlendirmesi başlığı altında önce mevcut hukuki çerçeveyi anlattık ve sonrasında da ÇED kapsamında ekonomik faaliyet alanlarına değindik. Mevcut hukuki çerçeve başlığı altında uluslararası düzeyde yapılan uygulamalar, ÇED'e özel olarak değinilen sözleşmeler olarak BMDHS, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve BBNJ Anlaşması yer almıştır. BBNJ Anlaşması kapsamında ÇED sürecine dair eşik ve faktörlere, sürece, raporlara, karar verme aşamasına, izin verilen faaliyetlerin etkilerinin izlenmesi, raporlanması ve gözden geçirilmesine değinilmiş ve ÇED ile ilgili olarak Bilimsel ve Teknik Organ tarafından geliştirilecek standart ve kılavuzlara yer verilmiştir. ÇED kapsamında ekonomik faaliyet alanları kısmında ise balıkçılık, derin deniz yatağı madenciliği, atıkların düzenli depolanması ve okyanus gübrelenmesi faaliyetlerine yer verilmiştir. Çalışmamızın üçüncü bölümünde, ulusal yetki alanı dışındaki alanlarda deniz koruma alanları ve deniz genetik kaynaklarına yer verdik. Bu kapsamda önce küresel

bağlamda deniz koruma alanlarından, sonrasında Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi kapsamında deniz koruma alanları ve deniz genetik kaynakları konusuna yer verilmiştir. Daha sonrasında bölgesel düzeyde tartışma ve girişimler kapsamında mevcut duruma değinilip Barcelona Konvansiyonuna, CCAMLR'a, OSPAR'a, Sargasso Denizi Girişimine yer verilmiştir. Bu bölümün son kısmında ise BBNJ Anlaşması çerçevesinde deniz genetik kaynakları ve alan bazlı yönetim araçlarına değindik. Deniz genetik kaynakları kapsamında dijital dizi bilgileri hakkında bildirim ve faydaların adil ve hakkaniyetli paylaşımına değinilmiştir. Alan bazlı yönetim araçları kısmının içeriğinde ise deniz koruma alanlarının oluşturulmasında teklif aşaması, oluşturulması, oluşturulmasına karar verilmesi, izlenmesi ve gözden geçirilmesine yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: BMDHS, BBNJ Anlaşması, Deniz Biyolojik Çeşitliliğinin Korunması, Çevresel Etki Değerlendirmesi, Deniz Genetik Kaynakları, Deniz Koruma Alanları.

ABSTRACT

Master's Thesis

Conservation and Sustainable Use of Marine Biological Diversity in Areas Beyond National Jurisdiction

SEREN ŞAHİN

SEPTEMBER 2024

In our study, we examined the conservation and sustainable use of marine biodiversity of areas beyond national jurisdiction, the historical process of biodiversity studies, the BBNJ Agreement and related definitions, environmental impact assessments in ABNJ, marine protected areas and marine genetic resources. In this context, in the first part of our study we discussed the historical process of biodiversity studies in ABNJ, dividing it into two main periods: before and after 2000. In the pre-2000 period, we mentioned the organisations established under the auspices of the United Nations, the Food and Agriculture Organisation and the International Union for Conservation of Nature. In the post-2000 period, we discussed the role of the UN General Assembly in the global policy arena, the BBNJ Working Group and the BBNJ Agreement. We then looked at issues such as the high seas, biodiversity, the definition of marine genetic resources, marine pollution and the current state of the marine ecosystem. In the second part of our study, entitled Environmental Impact Assessment (EIA) in ABNJ, we first explained the existing legal framework and then addressed the economic activities that fall within the scope of EIA. Under the heading of the existing legal framework, we have included international practices, treaties that specifically address EIA, such as the United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), the Convention on Biological Diversity (CBD), and the BBNJ Agreement. Under the BBNJ Agreement, we discussed thresholds and factors, the process, reports, the decision-making stage, monitoring, reporting and review of the effects of authorized activities, and the standards and guidelines to be developed by the Scientific and Technical Body on EIA. In the section on economic activities covered by EIA, we looked at activities such as fishing, deep-sea mining, landfilling of waste and ocean fertilisation. In the third part of our study, we looked at marine protected areas and marine genetic resources in the ABNJ. We first discussed marine protected areas in a global context and then focused on marine protected areas and marine genetic resources in the context of the Convention on Biological Diversity.

We then discussed the current situation in the context of regional discussions and initiatives, covering the Barcelona Convention, CCAMLR, OSPAR and the Sargasso Sea Initiative. In the final part of this section, we looked at marine genetic resources and area-based management tools in the context of the BBNJ Agreement. We discussed the notification of digital sequence information and the fair and equitable sharing of benefits in the context of marine genetic resources. The content of the area-based management tools section covered the proposal stage, establishment, decision-making, monitoring and review of the establishment of marine protected areas.

Keywords: UNCLOS, BBNJ Agreement, Conservation of Marine Biological Diversity, Environmental Impact Assessment, Marine Genetic Resources, Marine Protected Areas.